

РЕЦЕНЗИЯ

от полковник доцент доктор Милко Йорданов Стефанов,
доцент в катедра „Специална подготовка“ на филиал „Информация и
сигурност“, ВА „Г. С. Раковски“, гр. София

на дисертационния труд на асистент Валери Димитров Николов

на тема **„Българската общност в Република Молдова и националната
сигурност на Република България“**

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в
област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана,
професионален направление 9.1. „Национална сигурност“, докторска
програма „Военнополитически проблеми на сигурността“

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Предоставеният от автора за рецензия дисертационен труд е посветен на научен проблем, изследващ българската общност в Република Молдова, свързани с нейните сигурност, демографско оцеляване, съхраняването на етническата ѝ идентичност, свиване на образователната, културната и езиковата среда.

Поддържам тезата на автора, че изследването на проблемите на българските исторически общности в чужбина, в т.ч. в Република Молдова, дава възможност за определяне на произтичащите от тях предизвикателства и заплахи за националната сигурност на Република България и за разработване на общоприложим алгоритъм за тяхното минимизиране посредством подходяща стратегия.

Доколкото ми е известно по представения проблем няма подобни разработки.

Предоставената от автора дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ засяга актуален научен проблем, аргументиращ необходимостта от изследване на съвременното състояние на българската историческа общност в Република Молдова, проблемите и перспективите пред нея, произтичащи от процесите в рамките на молдовската държавност.

В контекста на тази актуалност са и темата на разработената дисертация и нейното основно съдържание. Последното удовлетворява, както като обем, така и като изчерпателност на изследването. То напълно съответства на темата и декларирания проблем. Като първо по своята комплексност на изследване материалът съдържа новости. Те са свързани с разкриването на предизвикателствата за националната сигурност на Република България в контекста на идентифицираните рискове и заплахи за сигурността на българската историческа общност в Молдова.

Ето защо дефинираният в разработката научен проблем е особено значим към настоящия момент, предвид предлагането на научно обоснован алгоритъм за избор на стратегия за работа с българската историческа общност в Молдова.

От тази гледна точка считам, че темата на дисертационния труд осветлява неизследвани в достатъчна степен проблеми, свързани с политическите процеси в и около молдовската държава, интересите на Румъния за присъединяване на Молдова, на Русия за запазването на влиянието си в региона, на Турция по отношение на гагаузкото население, както и усилията на САЩ, НАТО и ЕС за противопоставяне на част от процесите, свързани с тези проблеми.

На тази основа може да се направи извода, че темата на дисертацията е актуална, значима и необходима в условията на динамично променящата се среда на сигурност, предвид ниската степен на разработеност на проблема и недостатъчните комплексни научни и научнопрактически изследвания и анализи по темата.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Избраната методика на изследване е основана на системния подход, като за решаване на изследователските задачи са използвани разнообразни общонаучни методи – анализ, синтез, сравнение, обобщение, наблюдение и др. Същите обслужват потребностите на научното изследване и представят достоверни за практиката научни резултати. Използвани са статистически методи за обработка, обобщаване и систематизация на резултатите. Убеден съм, че методиката е приложена достатъчно задълбочено в интерес на постигане на поставените цел и задачи.

Целта на дисертационния труд е разкрита и формулирана. Тя има релация с обекта на изследването и представлява част от него.

Научноизследователските задачи произтичат от целта и са декомпозирани правилно. Те водят до изучаване и анализиране на връзката между диаспора и национална сигурност и идентифициране на предизвикателствата за сигурността на Република България, произтичащи от проблемите и перспективите пред българската общност в Република Молдова.

Дисертационният труд на асистент Валери Николов е структуриран в увод, три глави, заключение – резюме на получените резултати с декларация за оригиналност, приложения, библиография и списък на използваните съкращения. Общият обем е 268 страници, от които 236 са основен текст и 32 приложения.

Разработеният от асистент Валери Николов дисертационен труд напълно съответства на изискванията.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

В резултат на разработения дисертационен труд като изследователски резултати на докторанта приемам:

Научни приноси

1. Обогатено е теоретичното знание в областта на международните отношения в аспекта на националната сигурност като е разкрита и доказана връзката на диаспорните общности зад граница с метрополията (държавата-майка) по отношение на съвместната им етнонационална сигурност.

2. Формулирани са авторските дефиниции за: нация; българска общност в чужбина; българска историческа общност; бесарабска българска общност; българска историческа общност в Молдова.

Научноприложни приноси

1. Изведен е общоприложим алгоритъм за определяне на стратегии за превенция на предизвикателствата за националната сигурност на Република България, произтичащи от различни български исторически общности в чужбина.

Приложни приноси

1. Идентифицирани са предизвикателствата и заплахите за сигурността на българската историческа общност в Молдова с потенциал на предизвикателства за националната сигурност на Република България.

2. Определен е типът стратегия за превенция на предизвикателствата за националната сигурност на България, произтичащи от състоянието на българската историческа общност в Молдова.

3. Предложен е идеен модел за институционален механизъм за реализиране на стратегията за българската общност в Молдова.

Оценявам материала като достоверен.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Получените резултати и приноси имат следния характер:

Научни приноси

1. Обогатено е теоретичното знание в областта на международните отношения в аспекта на националната сигурност като е разкрита и доказана връзката на диаспорните общности зад граница с метрополията (държавата-майка) по отношение на съвместната им етнонационална сигурност.

Приемам резултата за научен принос обогатяване на съществуващи знания.

2. Формулирани са авторските дефиниции за: нация; българска общност в чужбина; българска историческа общност; бесарабска българска общност; българска историческа общност в Молдова.

Приемам резултата за научен принос обогатяване на съществуващи знания.

Научноприложни приноси

1. Изведен е общоприложим алгоритъм за определяне на стратегии за превенция на предизвикателствата за националната сигурност на Република България, произтичащи от различни български исторически общности в чужбина.

Оценявам като приложение на научни постижения в практиката.

Приложни приноси

1. Идентифицирани са предизвикателствата и заплахите за сигурността на българската историческа общност в Молдова с потенциал на предизвикателства за националната сигурност на Република България.

Оценявам като реализиран ефект.

2. Определен е типът стратегия за превенция на предизвикателствата за националната сигурност на България, произтичащи от състоянието на българската историческа общност в Молдова.

Оценявам като реализиран ефект.

3. Предложен е идеен модел за институционален механизъм за реализиране на стратегията за българската общност в Молдова.

Оценявам като приложение на научни постижения в практиката.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството.

Асистент Валери Николов представя три публикации, свързани с дисертационния труд, които имат характер на научни доклади. Представените публикации са авторски, като и трите са изнесени на национални конференции и пряко кореспондират с темата на дисертационния труд. Оценката ми за авторското участие в публикациите е, че те са плод на усилията на асистент Николов. Публикациите доказват способности за споделяне на научни данни, формулиране на проблеми и представянето им в подходящ и издържан стил. Убеден съм в авторското участие в публикациите по дисертацията. С докторанта нямам съвместни публикации.

6. Становище относно наличието или липсата на плагиатство.

Не съм получавал и не ми е известно да има отправен неанонимен и мотивиран писмен сигнал за установяване на плагиатство в дисертационният труд и публикациите на докторанта.

7. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта.

Авторът е използвал 91 литературни и 39 интернет източници. От литературните 36 са на български език, 42 на руски, пет на английски, осем на румънски. Те са приложени в интерес на изследването, за потвърждаване на работната хипотеза и постигане целта на дисертационния труд. Тяхното използване има своя принос към достоверността на фактите, постановките и изводите. Освен това, те допринасят за увеличаване на познанията на докторанта по състоянието на проблема. Асистент Валери Николов притежава способност да оценява творчески литературния материал. Това се доказва от разработения дисертационен труд.

8. Оценка за автореферата.

Авторефератът е разработен в обем от 43 страници и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. В него се дава пълна представа за основните положения, доказва научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от автора.

9. Критични бележки.

Наред с положителното в дисертационния труд на асистент Николов са допуснати и слабости, свързани най-вече с неточности, повторения и редакционни грешки. Това от своя страна не намалява научната стойност на разработката.

Посочените недостатъци не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд.

10 Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение.

Личните ми впечатления се градят от съвместната ми работа с докторанта в катедра „Специална подготовка“. Асистент Николов се отличава като преподавател с висока обща култура и задълбочена професионална подготовка, която е добра база за по-нататъшното му развитие като научен работник.

11. Заключение

От анализа на разработката се налага изводът, че дисертационният труд притежава научни и приложни приноси и отговаря на Закона за развитие на академичния състав в Република България и правилника за неговото прилагане. Извършените изследвания и получените резултати от тях показват, че напълно се потвърждава работната хипотеза, че изследването на

проблемите на българските исторически общности в чужбина, в т.ч. в Република Молдова, дава възможност за определяне на произтичащите от тях предизвикателства и заплахи за националната сигурност на Република България и за разработване на общоприложим алгоритъм за тяхното минимизиране посредством подходяща стратегия.

12. Оценка на дисертационния труд

Представената дисертация на тема: **„Българската общност в Република Молдова и националната сигурност на Република България“**, е задълбочен и завършен научен труд от изследването на актуален проблем с постигнати научни и приложни приноси, доказващи способността на докторанта самостоятелно да разработва важни въпроси за теорията и практиката. Декларирам своята положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди на асистент Валери Димитров Николов образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионална направление 9.1. „Национална сигурност“, докторска програма „Военнополитически проблеми на сигурността“.

___ .10.2023 г.

София

Рецензент:

полк. доц. д-р

Милко Стефанов

REVIEW

by Colonel Associate Professor Milko Yordanov Stefanov, Ph. D.

Associate Professor in the Department of Specialized Training of the Information and Security branch of Rakovski National Defense College, Sofia

of the dissertation of Assistant Professor Valeri Dimitrov Nikolov

on the topic *The Bulgarian community in the Republic of Moldova and the national security of the Republic of Bulgaria*

presented for the acquisition of educational and scientific degree “**Doctor**”
in the field of higher education 9. “**Security and Defense**”,
professional field 9.1. “National Security”, doctoral program “Military-political
problems of security”

1. Relevance and significance of the developed scientific problem

The dissertation submitted by the author for review is dedicated to a scientific problem studying the Bulgarian community in the Republic of Moldova, related to its security, demographic survival, preservation of its ethnic identity, and shrinking of the educational, cultural, and linguistic environment.

I support the author's thesis that the study of the problems of the Bulgarian historical communities abroad, including in the Republic of Moldova, makes it possible to determine the resulting challenges and threats to the national security of the Republic of Bulgaria and to develop a generally applicable algorithm for their minimization by means of an appropriate strategy.

As far as I know, there are no similar developments regarding the presented problem.

The dissertation submitted by the author for the awarding of the educational and scientific degree "doctor" concerns an actual scientific problem, arguing the need to study the contemporary state of the Bulgarian historical community in the Republic of Moldova, the problems and prospects before it, resulting from the processes within the framework of the Moldovan statehood.

The topic of the developed dissertation and its main content are in the context of its relevance. The dissertation satisfies, both in terms of volume and comprehensiveness of the study. It fully corresponds to the topic and the stated problem. First of all, in terms of its research complexity, the material contains novelties. They are related to the disclosure of the challenges to the national security of the Republic of Bulgaria in the context of the identified risks and threats to the security of the Bulgarian historical community in Moldova.

That is why the scientific problem defined in the dissertation is particularly significant at the present moment, given the suggestion of a scientifically based algorithm for choosing a strategy for working with the Bulgarian historical community in Moldova.

From this point of view, I believe that the topic of the dissertation illuminates insufficiently researched problems related to the political processes in and around the Moldovan state, the interests of Romania in annexing Moldova, of Russia in maintaining its influence in the region, of Turkey regarding of the Gagauz population, as well as the efforts of the USA, NATO, and the EU to oppose some of the processes related to these problems.

On this basis, it can be concluded that the topic of the dissertation is relevant, significant, and necessary in the conditions of the dynamically changing security environment, given the low degree of elaboration of the problem and the insufficient complex scientific and scientific-practical studies and analyzes on the topic.

2. General characteristic and structure of dissertation work

The chosen research methodology is based on the systematic approach, and a variety of general scientific methods - analysis, synthesis, comparison, summary, observation, etc. - are used to solve the research tasks. They serve the needs of scientific research and present scientific results that are reliable for the practical field. Statistical methods were used for processing, summarizing, and systematizing the results. I am convinced that the methodology has been applied sufficiently thoroughly in the interest of achieving the set goals and objectives.

The purpose of the dissertation is revealed precisely and well formulated. It has a relationship with the object of the study and is a part of it. Research tasks are derived from the objective and decomposed properly. They lead to the study and analysis of the relationship between the diaspora and national security and the identification of security challenges for the Republic of Bulgaria arising from the problems and prospects for the Bulgarian community in the Republic of Moldova.

The dissertation of Assistant Professor Valeri Nikolov is structured in an introduction, three chapters, and a conclusion - a summary of the obtained results

with a declaration of originality, appendices, a bibliography, and a list of abbreviations used. The total volume is 268 pages, of which 236 are main text and 32 appendices.

The dissertation work developed by assistant Valeri Nikolov fully meets the requirements.

3. Characteristics of the scientific and scientifically applicable results in the dissertation. Credibility of the work.

As a result of the developed dissertation work, as research results of the doctoral student, I accept:

Scientific results

1. The theoretical knowledge in the field of international relations in the aspect of national security has been enriched by revealing and proving the connection of diaspora communities abroad with the metropolis in terms of their joint ethno-national security.

2. The author has successfully created original definitions of: nation; Bulgarian community abroad; Bulgarian historical community; Bessarabian Bulgarian community; Bulgarian historical community in Moldova.

Scientifically-applicable contributions

1. A generally applicable algorithm has been derived for determining strategies for the prevention of challenges to the national security of the Republic of Bulgaria arising from various Bulgarian historical communities abroad.

Applicable Contributions

1. Challenges and threats to the security of the Bulgarian historical community in Moldova have been identified with the potential of challenges to the national security of the Republic of Bulgaria.

2. The type of strategy for the prevention of the challenges to Bulgaria's national security arising from the state of the Bulgarian historical community in Moldova has been defined.

3. A conceptual model for an institutional mechanism for implementing the strategy for the Bulgarian community in Moldova is proposed.

I rate the material as credible.

4. Evaluation of the scientific results and the contributions of the dissertation

The obtained results and contributions are as follows:

Scientific results

1. The theoretical knowledge in the field of international relations in the aspect of national security has been enriched by revealing and proving the connection of diaspora communities abroad with the metropolis in terms of their joint ethno-national security.

I accept the result as a scientific contribution, enriching existing knowledge.

2. The author has successfully created original definitions of: nation; Bulgarian community abroad; Bulgarian historical community; Bessarabian Bulgarian community; Bulgarian historical community in Moldova.

I accept the result as a scientific contribution, enriching existing knowledge.

Scientifically-applicable contributions

1. A generally applicable algorithm has been derived for determining strategies for the prevention of challenges to the national security of the Republic of Bulgaria arising from various Bulgarian historical communities abroad.

I evaluate it as an application of scientific achievements in practice.

Applicable Contributions

1. Challenges and threats to the security of the Bulgarian historical community in Moldova have been identified with the potential of challenges to the national security of the Republic of Bulgaria.

I evaluate it as an achieved effect.

2. The type of strategy for the prevention of the challenges to Bulgaria's national security arising from the state of the Bulgarian historical community in Moldova has been defined.

I evaluate it as an achieved effect.

3. A conceptual model for an institutional mechanism for implementing the strategy for the Bulgarian community in Moldova is proposed.

I evaluate as an application of scientific achievements in the practice.

5. Evaluation of publications on the dissertation and the authorship

Assistant Professor Valery Nikolov presents three publications related to the dissertation, which have the character of scientific reports. The presented publications are original, and all three were presented at national conferences and directly correspond to the topic of the dissertation. My assessment of the author's participation in the publications is that they are the result of the efforts of Assistant Professor Nikolov. The publications demonstrate the ability to share scientific data, formulate problems, and present them in an appropriate and sustained style. I am

convinced of the author's participation in the publications. I have no joint publications with the Ph.D. student.

6. Standpoint on the presence or absence of plagiarism.

I have not received, and I am not aware of any non-anonymous and motivated written report of plagiarism in the doctoral student's dissertation and publications.

7. Literary awareness and competence of the doctoral student

The author has used 91 literary and 39 Internet sources. Of the literary ones, 36 are in Bulgarian, 42 in Russian, five in English, and eight in Romanian. They are applied in the interest of the research, to confirm the working hypothesis and achieve the goal of the dissertation. Their use contributes to the credibility of the facts, statements, and conclusions. In addition, they contribute to increasing the knowledge of the doctoral student on the state of the problem. Assistant Professor Valery Nikolov has the ability to creatively evaluate literary material. This is proven by the developed dissertation.

8. Evaluation of the abstract

The abstract has a volume of 43 pages and contains the main problems and the ways to solve them, as indicated in the dissertation. It gives a comprehensive view of the main points and proves the scientific value and practical applicability of the results achieved by the author.

9. Critical remarks

Along with the positives in the dissertation of Assistant Professor Nikolov, there are also weaknesses, mostly related to inaccuracies, repetitions, and editorial errors. This, in turn, does not reduce the scientific value of the dissertation.

The indicated shortcomings do not significantly affect the significance of the contributions in the dissertation work.

10. Personal impressions and other issues on which the reviewer considers that they should make a note

My personal impressions are based on my joint work with the doctoral student in the Department of Specialized Training. Assistant Professor Nikolov is distinguished as an educator with a high general culture and in-depth professional training, which is a good basis for his further development as a researcher.

11. Conclusion

The analysis of the development requires the conclusion that the dissertation has scientific and applied contributions and complies with the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the regulations for its implementation. The research carried out and the results obtained from them show that the working hypothesis is fully confirmed, that the study of the problems of the Bulgarian historical communities abroad, including in the Republic of Moldova, makes it possible to determine the resulting challenges and threats to the national security of the Republic of Bulgaria and to develop a generally applicable algorithm for their minimization by means of an appropriate strategy.

12. Evaluation of the dissertation

The presented dissertation on the topic: "The Bulgarian community in the Republic of Moldova and the national security of the Republic of Bulgaria", is a thorough and complete scientific work from the study of a current problem with achieved scientific and applied contributions, proving the ability of the doctoral student to develop important questions for theory and practice independently. I

declare my positive assessment and suggest to the scientific jury to award Assistant Professor Valeri Dimitrov Nikolov the educational and scientific degree “Doctor in the field of higher education 9. “Security and Defense”, professional field 9.1. “National Security”, doctoral program “Military-political problems of security”.

__.10.2023

Sofia

Reviewer:

Col. Assoc. Prof.

Milko Stefanov, Ph.D.